

In memoriam Gregor József

Elment az elmúlt évtizedek legkarakteresebb, legeredetibb humorú és legcsodálatosabb hangú magyar basszusa. Gregor József október 27-én, 66 éves korában, hosszú szenvedés után szegedi otthonában hunyt el.

Rákosligeten született 1940-ben. Édesapja műkedvelő énekes volt, aki egyetlen karcolás nélkül végigharcolta a II. világháborút, majd hazaérkezése után autóbalesetben meghalt. Hatévestől tizennégy éves koráig Gregor Józsefet anyai nagynénje nevelte. Csak akkor került vissza édesanyjához, amikor az újból férjhez ment. Nevelőapja jogász volt – belőle is azt akart faragni, ezért hallani sem akart énekesi terveiről. A hegedülésnek köszönhetően tanult meg kottát olvasni, majd egy temetési szertartáson hallotta énekelni egy énektanár, aki a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskolába irányította. A Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének énekkari tagjaként 1959-ben kezdte pályafutását, 1964-ben pedig Vaszy Viktor hívására a Szegedi Nemzeti Színház operatársulatához szerződött. A varázsfuvola bemutatójára készült az együttes – az ifjú basszistára akkor még a második őrtálló szerepét bízták. Vaszy azonban rögtön felismerte tehetségét, és sorra bízta rá az operairodalom legszebb, legnehezebb basszus szerepeit.

Gregor József oratóriumok szólistájaként már a hatvanas évek közepén országos hírnevet szerzett. Ferencsik János is nagyra tartotta, többek között Mozart Requiemjét is vele vette lemezre. 1969-ben hívták meg először az Operaházba, ahol Ramfis és Fiesco szerepében mutatkozott be, majd nemzeti dalszínházunk állandó vendégénekesé lett. Vaszy Viktor mindent megtett, hogy Szegeden tartsa, ami egyre nehezebb volt, hiszen a kritikusok már a hetvenes évek elején azt írták róla: ő a magyar énekesgárda egyik legnagyobb büszkesége, csodálatosan ki egyenlített hang, mély átélés és nagyszerű karakteralakítás jellemzi minden fellépését. A nyolcvanas évektől nemzetközi karrierje is kibontakozott, közben 1989-től három éven át operaigazgatóként is dolgozott Szegeden. Pályafutása az elmúlt tizenöt–húsz évben érkezett igazán a csúcsra. A nagy nyugat-európai és amerikai operaházak után az 1994–95-ös évadban három szerepre is meghívta a világ első dalszínházának tartott New York-i Metropolitan Opera. Összesen tizennyolc előadást énekelt akkor a Metben: egyik legjobb buffo szerepét, Dulcamarát, a Figaro házassága Bartolóját, valamint a Katyerina Izmajlova című Sosztakovics-opera részeges öreg papját alakította nagy sikerrel.

Mindent elért. 1974-ben Liszt-díjjal, 1979-ben érdemes, négy év múlva kiváló művész címmel is kitüntették. 1999-ben kapta meg a Kossuth-díjat. Az országos szavazás eredményeképpen az elsők között választották örökös taggá, így már életében a magyar előadóművészet halhatatlanjainak képzeletbeli társulatához szerződött, amikor megörökítették lábnyomát a pesti Broadway aszfaltján. Szegeden is a színház örökös tagja lett, elsők között kapta meg a Szegedért Alapítvány fődíját, Dömötör-életműdíjjal ismerték el pályafutását, a közgyűlés pedig a város díszpolgárává választotta.

Méltóságteljes Sarastroként éppúgy szerette a közönség, mint Borisz Godunov, Kékszakállú, Mefisztó vagy Pomádé király szerepében. Vérbeli mókamesterként, buffo basszusként világszínvonalú alakításokat nyújtott: számtalanszor megneveztette a publikumot mint Don Pasquale, Ozmin vagy Falstaff. Népszerűségben egyetlen operista sem vetekedhetett vele. Humanizmusaért, filantróp gesztusaiért, közvetlenségéért, szerénységéért, eredeti humoráért is szerették a szegediek.

Több száz lemez-, rádió- és tévéfelvétel őrzi énekművészetét, a zenekritikusok különösen a Simon Boccanegra Fiescóját, Don Pasqualét, valamint Rossini Mózesét szokták nagy elismeréssel emlegetni. „Gregor pompás basszus hang birto-kosa, az orgánum nemes és sima, két oktáv terjedelemben tökéletesen homogén és kiegyenlített. A művész hangképzése, hangadása, énekstílusa teljesen természetes, szinte az egyszerű beszéd mesterkéletlenségét éri el. Gregor oratórium- és operaénekesként egyaránt járatos a preklasszikus és a klasszikus zenei stílusban, így pontosan ragadja meg a karaktereket: recitatívói, ha kell, élőbeszédszerűek, ha kell, deklamatorikusak, a széles dallamok, ha kell, áradók és fenségesek, ha kell, bensőségesen kantábilisak. Énekes és szerep ritka szerencsés találkozása ez” – írta annak idején Fodor Géza a Rossini-opera lemezfelvételéről.

*

Gregor József 2004 augusztusában szokásos születésnap koncertjén, a város-háza Muzsikáló Udvarán rosszul érezte magát. Az orvosi vizsgálatok után kiderült: komoly műtétre van szükség. Szegedi kollégájának testvére operálta a székesfehérvári kórházban. A Hegedűs a háztetőn októberre tervezett szegedi premierjét ugyan a következő év májusára kellett halasztani, de a műtét után három hónappal már olyan jól volt, hogy felléphetett az Operaházban. Úgy tűnt, teljesen felépült. Többet vállalt, mint bármikor korábban. Óriási sikert aratott Reb Tevje szerepében. A musical előadásaira az ország minden részéből különböző buszokat indítottak Szegedre. Rengetegen szerették volna látni. A produkció az utóbbi évek legnagyobb szegedi sikere lett. Tavaly nyáron a szabadtérin új szerepben is bemutatkozott: Alföldi Róbert rendezésében Leopold Maria nagyherceget alakította a Csárdáskirálynőben. Idén júliusban újra az örökzöld Kálmánoperetben játszott a Dóm téren. „Húzzad csak kivilágos virradatig...” – énekelte a kedvéért választott betétdalt mindenkinél nagyobb sikert aratva. Augusztus

elején, a városháza Muzsikáló Udvarán a szokásos születésnap gálaestjén már szemmel láthatóan nem volt jól. Ez lett az utolsó szegedi fellépése.

Szeptember elején jelentette be: visszavonul, befejezi énekesi pályafutását. Minden előadását lemondta, nem vállalt több fellépést. Kiemelkedő művészi tevékenysége elismeréséül október 23-án alkalmából a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje a Csillaggal kitüntetésben részesítette a köztársasági elnök. Már nem tudta személyesen átvenni.

H. Zs.

